

Norecopa
c/o Veterinærinstituttet
Postboks 750 Sentrum
0106 Oslo
www.norecopa.no
tlf. 41 22 09 49
post@norecopa.no

Årsberetning for 2016

Innledning	3
Overordnede mål.....	3
Norecopas styre	3
Styremøter.....	4
Norecopas valgkomité	4
Eventuell endring i Norecopas vedtekter.....	5
Sekretariatet	6
Årsmøtet	6
Norecopas 3R-pris.....	7
Norecopas fagseminar.....	8
Medlemstall.....	8
Ekstern støtte i 2016	9
Revidert regnskap for 2016	9
Norecopas nettsider	11
Politisk kontakt.....	12
Samarbeid med Forskningsrådet og departementene	13
Samarbeid med Landbruksdepartementet og Mattilsynet.....	14
Samarbeid med US Department of Agriculture.....	14

Samarbeid med det danske 3R-senteret	15
Arbeidsseminar om eksperimentelt design	15
Deltagelse på faglige møter	15
Prosjekt om miljøberikelse hos fisk i laboratorieforsøk: ENRICH Fish	17
Alternativer til <i>in vivo</i> forsøk i vaksineutvikling og -testing	17
Nettverk om en omsorgskultur	18
Scand-LAS symposium 2018	18
Norecopas nyhetsbrev	18
Norecopa på Facebook	18
Publikasjoner	18
Kronikker og leserbrev	19
Resultatindikatorer for 2016	19

Innledning

Norecopa er Norges konsensus-plattform for erstatning, reduksjon og raffinering av dyreforsøk. Plattformen ble stiftet den 10. oktober 2007 som en selvstendig medlemsorganisasjon med eget styre, og årsmøtet som det høyeste organet. Norecopas vedtekter¹ ble godkjent på stiftelsesmøtet.

Overordnede mål

Norecopas overordnede mål er å fremme "de 3 R'ene" (Replacement, Reduction, Refinement) innenfor dyreforsøk i Norge. Målet er beskrevet i mer detalj i handlingsplanen for organisasjonen² som godkjennes på årsmøtene. En ny utgave av handlingsplanen ble godkjent på årsmøtet i 2016.

Norecopa skal i henhold til vedtektene

- bidra til å øke kunnskap om de 3 R'ene
- fungere som et kompetansesenter (nasjonal plattform)
- tilstrebe konsensus mellom interessepartene (forvaltningen, forskningen og undervisningen, industrien og dyrevernorganisasjonene)
- være medlem av den europeiske interesseorganisasjonen for nasjonale plattformer, *ecopa (European Consensus-Platform on Alternatives)*³.

På årsmøtet den 24. mai ble styrets forslag til ny handlingsplan for Norecopa godkjent⁴.

Norecopas styre

Styrets sammensetning frem til årsmøtet i 2016⁵ var:

Bente Bergersen (styreleder), Mattilsynet

vara: Johan Teige, Mattilsynet

Glenn Arve Sundnes, MSD Animal Health Innovation AS

vara: Terje Tingbø, Pharmaq AS

Siri Knudsen, Universitetet i Tromsø

vara: Aurora Brønstad, Universitetet i Bergen

Anton Krag, Dyrevernalliansen

vara: Harald Small, Dyrebeskyttelsens Alternativfond

---

¹ <http://norecopa.no/vedtekter>

² <http://norecopa.no/aktivitetsplan>

³ <http://www.ecopa.eu>

⁴ <https://norecopa.no/media/7701/handlingsplan-2016.pdf>

⁵ <http://norecopa.no/styre-og-sekretariat>

Styrerepresentantene for industrien og for forskning og undervisning var på valg på årsmøtet den 24. mai. Årsmøtet godkjente valgkomitéens innstilling om Glenn Arve Sundnes, og varamedlem Børge N. Fredriksen, som representanter for industrien i 4 år. Begge representantene for forskning og undervisning (Siri Knudsen og varamedlem Aurora Brønstad) stilte til gjenvalg. Årsmøtet valgte disse for 4 nye år.

Norecopas styre for perioden 2016-2018 består dermed av:

Bente Bergersen, styreleder (vara: Johan Teige)**

Glenn Arve Sundnes (vara: Børge N. Fredriksen)*

Siri Knudsen (vara: Aurora Brønstad)*

Anton Krag (vara: Harald Small)**

*frem til 2020   **frem til 2018

Etter årsmøtet ba styremedlem Glenn Sundnes om varastyremedlem Børge N. Fredriksen kunne fungere som hovedstyremedlem frem til et nytt medlem kan velges ved årsmøtet i 2017.

Styremøter

Det er avholdt tre styremøter i 2016 (9. februar, 12. mai og 12. oktober). Referatene er tilgjengelige på Norecopas nettsider⁶.

Norecopas valgkomité

Valgkomitéen besto frem til årsmøtet i 2016 av:

Bjørn Groven, Mattilsynet (leder)

Adeleid Haugen, Dyrevernalliansen

Tor André Giskegjerde, EWOS

Tore Kristiansen, Havforskningsinstituttet

Alle medlemmene av valgkomitéen var på valg, og alle unntatt Tor André Giskegjerde stilte til gjenvalg. Valgkomitéen hadde på forhånd foreslått Simon Wadsworth, Cargill Aqua Nutrition, som erstatning for Tor André Giskegjerde. Årsmøtet godkjente dette.

Valgkomitéen for perioden 2016-2018 er dermed:

Bjørn Groven (representant for forvaltningen)

Tore Kristiansen (representant for forskning og undervisning)

Simon Wadsworth (representant for industrien)

Adeleid Haugen (representant for dyrevernorganisasjonene)

---

⁶ <http://norecopa.no/styrereferater>

Eventuell endring i Norecopas vedtekter

I paragraf 11 av Norecopas vedtekter står det at 'det administrative ansvaret og personalansvaret for sekretariatet er lagt til Veterinærinstituttet'. I vedtektenes paragraf 12 står det at vedtektsendringer kun kan vedtas av styret dersom det er to tredjedels flertall for det på to påfølgende ordinære årsmøter. Norecopas styre ba årsmøtet i 2016 om å ta stillingen til en eventuell endring i vedtektene, slik at sekretariatet kan, om Norecopa ønsker det, flyttes til et annet sted. Styrets forslag til ny ordlyd var:

§ 11 Sekretariatet

Til å gjennomføre de vedtak som fattes i styret og årsmøtet har Norecopa hjelp fra et sekretariat. Det løpende arbeidet i sekretariatet skal ledes av en person som rapporterer til styret. Styret kan velge å legge sekretariatet til en ekstern institusjon, organisasjon eller etat.

Norecopa har også en engelsk versjon av vedtektene, hvor paragraf 11 i dag lyder slik:

§ 11 The secretariat

Norecopa has a secretariat with a manager to execute decisions made by the Board and Annual General Meeting. The responsibility for administrative and personnel matters lies with the National Veterinary Institute.

Styrets forslag til ny engelskspråklig utgave var:

§ 11 The secretariat

Norecopa receives assistance from a secretariat to execute decisions made by the Board and Annual General Meeting. The work of the secretariat is to be led by a person who reports to the Board. The Board can choose to place the secretariat at an external institution, organisation or agency.

Årsmøtet stemte enstemmig for styrets forslag.

En slik endring betinger også en endring i vedtektenes paragraf 6, hvor det står bl.a. at styret skal 'foreslå budsjett for Veterinærinstituttet vedrørende drift av Norecopa'. Styret foreslår at denne teksten endres til:

'foreslå budsjett for den etaten/organisasjonen som sekretariatet er knyttet til'.

Som engelsk tekst foreslås:

'present a budget to the institution, organisation or agency to which the secretariat is affiliated'.

Årsmøtet stemte også enstemmig for dette forslaget.

Sekretariatet

Sekretariatet er tilknyttet Veterinærinstituttet, som dermed har personal- og økonomiansvar. Sekretærstillingen ble lagt i 2002 til Seksjon for sjukdomsforebygging og dyrevelferd, Avdeling for dyrehelse. Etter en omorganisering på Veterinærinstituttet i 2016 ligger sekretariatet nå under Seksjon for dyrehelse, vilt og velferd. Sekretæren har hatt noe kontorstøtte fra Administrasjonen i forbindelse med utsendelse av fakturaer.

Adrian Smith har vært fast ansatt som Norecopas sekretær i 50% stilling siden 2008. I samråd med Norecopas styre har han en hjemmekontoravtale med Veterinærinstituttet. I 2016 arbeidet han i 80% stilling. De ekstra lønnskostnadene ble tatt fra ekstrabevilgningen som Norecopa fikk fra Stortinget i 2016 (se nedenfor).

Arbeidsmiljøet, likestilling og miljøpåvirkning

Norecopa har for tiden én mannlig ansatt i 80% stilling og én kvinne engasjert i 60% stilling. Begge har hjemmekontoravtaler med Veterinærinstituttet. Styret består av like antall kvinner (hvorav én er styreleder) og menn. Det er ikke registrert skader eller ulykker på de ansatte i beretningsåret, eller klager på arbeidsmiljøet. Norecopa driver ikke med virksomhet som kan forårsake en betydelig påvirkning av det ytre miljøet.

Årsmøtet

Norecopas årsmøte ble arrangert den 24. mai 2016 på Adamstua i Oslo, sammen med et fagseminar (se nedenfor). Årsberetningen og regnskapet for 2015 samt budsjettforslaget for 2016 og aktivitetsplanen ble godkjent. Det var kun 4 stemmeberettigede tilstede på årsmøtet. Tatt i betraktning at årsmøtet er Norecopas høyeste organ er antallet skuffende lavt.

Alle sakspapirene og referatet fra årsmøtet er lagt ut på Norecopas nettsider⁷.

Norecopas 3R-pris

Komitéen for tildeling av Norecopas pris til fremme av de 3 R-ene (3R-Prisen)⁸ i perioden 2016-2017 er:

Lasse Skoglund, Universitetet i Oslo (leder)

Torill Malmstrøm, Dyreetikk.no

Heidi Bugge, Mattilsynet

Christian Wallace, VESO Vikan

Komitéen velges av Norecopas styre for to år ad gangen.

Prisen ble delt ut for syvende gang på Adamstua i Oslo den 24. mai 2016. Den består av kr 30 000,- og et diplom.

Prisen gikk til seniorforsker Øystein Flagstad ved NINA (Norsk institutt for naturforvaltning). Flagstad har arbeidet i en årrekke med å utvikle og bruke alternative metoder til merking av ville dyr for å overvåke dyrepopulasjoner. Metodene går ut på å benytte DNA-analyser av materialet som dyrene legger igjen i naturen: avføring, hår og fjær. Teknikkene er så følsomme og spesifikke at enkelt dyr kan overvåkes på denne måten. Øystein Flagstad har arbeidet med en lang rekke dyrearter i Norge og utlandet, bl.a. jerv, ulv, fjellrev, elefanter og snøleopard. Hans arbeid har dermed hatt store konsekvenser for dyrevelferden internasjonalt.

Prisen ble delt ut av Stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen.

Foruten prisvinneren var følgende nominert til prisen:

1. Adam Lillicrap, Norsk institutt for vann forskning (NIVA)

Adam Lillicrap har arbeidet både nasjonalt og internasjonalt for å gjennomføre alternativer til dyreforsøk i forbindelse med vurderingen av kjemikaliers effekt på miljøet. Han ledet arbeidet på europeisk nivå for å utvikle *in vitro* tester på celler og embryoer for å erstatte den gjeldende akutte giftighetstesten på fisk. Han har vært involvert i arbeidet med å endre kravene til testen for akkumulering av kjemikalier i miljøet, slik at det brukes færre dyr. Han er leder for en

---

⁷ <http://norecopa.no/arsmoter>

⁸ <http://norecopa.no/norecopas-3r-pris>

global rådgivningsgruppe på alternativer til forsøksdyr og leder et prosjekt som skal utvikle en ny ISO-standard for giftighetstesting basert på bruk av celler.

2. Sigmund Sevatdal, Veterinærmedisinsk Senter for Oppdragsforskning (VESO)

Sigmund Sevatdal har utviklet *in vitro* testmetoder for lakselus og bendelmark, som dermed kan erstatte forsøk der laks eller annen fisk med parasitter er forsøksdyr. Forsøkene kan utføres direkte på parasitten i laboratorium eller i felten. Metodene benyttes for å undersøke effekten av en behandling på parasitten. Doser som ville være smertevoldende for fisk kan brukes. Dette reduserer både bruken av fisk til forsøk, og antallet potensielt smertevoldende fiskeforsøk.

Norecopas fagseminar

Norecopa arrangerte sitt årlige fagseminar på Adamstua den 24. mai 2016. Seminaret besto av følgende foredrag:

- *Putting tags and transmitters in birds: are our guidelines flights of fancy?* (Prof. Rory Wilson, Swansea University)
- *How to construct a proper literature search when planning an experiment.* (Information Specialist Alice Tillema, Radboud University)

Etter foredraget sitt ledet Alice Tillema en time med praktiske øvelser i litteratursøk.

Omlag 50 personer var tilstede. Presentasjonene fra seminaret er lagt ut på Norecopas nettsider⁹.

Medlemstall

Ved utgangen av 2016 var det 47 institusjoner eller avdelinger med fullt medlemskap i Norecopa, og 26 privatpersoner med assosiert medlemskap. Tallene var henholdsvis 46 og 26 i 2015. De fleste av de store forskningsinstitusjonene i Norge er medlemmer av Norecopa. På årsmøtet ble det vedtatt å beholde den samme årskontingenten som i 2015: kr 1 000 for institusjonsmedlemskap og kr 200 for privatpersoner. Kontingenten for privatpersoner har dermed vært uendret siden oppstarten av Norecopa i 2007. Til tross for fremstøt via nyhetsbrevene og sosiale medier har det ikke lyktes Norecopa å øke antallet individuelle medlemmer.

---

⁹ <http://norecopa.no/arsmoter>

Ekstern støtte i 2016

1. I 2012 inngikk Norecopa en 3-årig avtale med Nordisk Samfunn mot Smertevoldende Dyreforsøk¹⁰ (NSMSD) for å finansiere arbeidet med å videreutvikle databasen NORINA¹¹. Karina Smith er blitt lønnet i halv stilling med disse midlene. NSMSD forlenget avtalen i 2015 for en ny 3-års periode (ut 2017), denne gangen i 60% stilling. Det er skrevet en årsrapport til NSMSD, som ble publisert i deres blad *Dyrets Rett* i april 2016, sammen med flere andre sider om Norecopas arbeid, tilsammen 8 sider.
2. Norecopa søkte Laboratory Animals Ltd. og Scottish Accreditation Board om støtte til videreutviklingen av nettsidene. Disse organisasjonene støttet Norecopa i 2016 med henholdvis 3000 euro og £3150,50.
3. Norecopa søkte Lotteri – og stiftelsestilsynet om momskompensasjon og fikk utbetalt kr 107 602.
4. I Næringskomitéens budsjettinnstilling for 2016¹² ble tildelingen til Norecopa økt med kr 500 000 til 1,3 millioner kroner.

Revidert regnskap for 2016

Norecopas grunnbevilgning kommer fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Nærings- og Fiskeridepartementet (NFD). Den gis som midler til forvaltningsstøtte gjennom tildelingen til Veterinærinstituttet. Siden stiftelsen av Norecopa har departementene gitt midler til en halv sekretærstilling pluss ca. kr 200 000 i driftsmidler. I 2016 (som i 2013, 2014 og 2015) fikk imidlertid Norecopa en tilleggsbevilgning på kr 500 000 som resultat av Stortingets budsjettbehandling i desember 2015.

---

¹⁰ <http://www.nsmsd.no>

¹¹ <http://norecopa.no/NORINA>

¹² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2015-2016/inns-201516-008>

Regnskap og budsjett, Norecopa

	Regnskap 2016	Budsjett 2016	Regnskap 2015	Budsjett 2015
Utgifter				
1 Deltagelse på ecopas årsmøte	3 234,38	10 000,00	10 873,65	5 000,00
Drift av sekretariatet				
2 Lønnsutgifter, Adrian Smith	1 138 478,00	979 442,00	966 962,17	966 672,00
3 Lønnsmidler, Karina Smith	337 425,00	337 425,00	337 425,00	337 425,00
4 Kontorutgifter	43 960,30	39 694,44	18 529,94	29 500,00
4a Kontorrekvisita	43 960,30	23 694,44	13 933,94	25 000,00
4b Oppgradering av programvare			4 596,00	
4c Utgifter til telefon & bredbånd	0,00	16 000,00		4 500,00
Trykningsutgifter				
5 Materiale til årsmøtet	1 713,75	1 000,00	1 384,50	1 000,00
6 Øvrig informasjonsmateriale	4 186,07	4 000,00	3 524,75	4 000,00
7 Medlemsavgift ecopa	945,57	1 000,00	942,92	900,00
8 Faglige møter	58 357,93	40 000,00	51 853,75	20 938,64
Internettider				
9 Utvikling, vedlikehold, lisenser	68 770,83	108 000,00	127 642,00	70 000,00
10 Domenerregistrering	5 374,25	15 000,00	13 663,75	9 000,00
Styremøter & årsmøte				
Reiseutgifter	17 213,61	28 000,00	24 370,66	45 000,00
11 Årsmøte	17 213,61	20 000,00	22 236,34	25 000,00
12 Høringer og lignende		8 000,00	2 134,32	20 000,00
Beverting	6 956,80	10 000,00		10 000,00
13 Årsmøte juni	6 956,80	10 000,00	8 214,65	10 000,00
Øvrig faglig aktivitet	644 594,13	683 000,00	448 145,46	250 000,00
14 Utdeling av 3R pris	30 149,00	36 000,00	30 000,00	30 000,00
15 Arbeidsmøte om fiskevaksiner	1 049,20	40 000,00		
16 Annet	5 424,60	77 000,00		
17 Voss	98 038,80	90 000,00	25 277,96	30 000,00
18 ENRICH-Fish	72 373,15	190 000,00	448,75	190 000,00
19 Nye nettsider	437 559,38	250 000,00	392 418,75	250 000,00
Sum utgifter	2 331 210,62	2 256 561,44	2 013 533,20	1 999 435,64
Inntekter				
20 Tildelinger	-1 300 000,00	-1 300 000,00	-1 300 000,00	-1 300 000,00
21 Momskompensasjon	0,00	-90 000,00	-92 634,00	0,00
22 Tilskudd fra Stansens Stiftelse/LAL/SAB/Dyrebeskyttelse	0,00	0,00	-90 000,00	0,00
23 Tilskudd fra Nordisk Samfunn (Karina Smith)	-337 425,00	-337 425,00	-337 425,00	-337 425,00
24 ENRICH-Fish	-99 361,16	-190 000,00	0,00	-190 000,00
25 Nye nettsider (Novo Nordisk + NSMSD+SAB+LAL)	-89 293,66	-62 000,00	-250 000,00	0,00
26 Medlemsavgift, fullt medlemskap	-45 000,00	-40 000,00	-40 000,00	-36 000,00
27 Medlemsavgift, assosiert medlemskap	-5 000,00	-5 000,00	-4 600,00	-5 000,00
Underforbruk fra året før	-232 136,44	-232 136,44	-131 010,64	-131 010,64
Sum inntekter	-2 108 216,26	-2 256 561,44	-2 245 669,64	-1 999 435,64
Resultat	-222 994,36	0,00	232 136,44	0,00

Regnskapet viser et underskudd på kr 222 994,36. Norecopa hadde en avtale med Veterinærinstituttet om et underskudd på inntil kr. 171 000 (differansen mellom lønnskostnadene for sekretæren i 2016 og 2015). Underskuddet ble større enn dette fordi Norecopas balanse på kr 140 424,56 ikke ble resultatført i 2016. Denne balansen er blitt overført til regnskapet for 2017.

Regnskapet for 2016 ble revidert av Norecopas revisor, Jon Tjørsvaag Nilsen, på bilagsnivå. Regnskapet inngår i Veterinærinstituttets regnskapssystem og er dermed også underlagt Riksrevisjon. Forutsetningen for fortsatt drift av Norecopa er tilstede.

Det er Norecopas erfaring at det er svært vanskelig å drifte organisasjonen på den halve stillingen som utgjør basisbevilgningen fra departementene. De økte lønns- og administrasjons-kostnadene må skaffes fra andre steder. Næringskomitéens ekstrabevilgning på en halv million kroner f.o.m. 2013 har gitt Norecopa mye større handlingskraft.

Lønns- og administrasjonskostnadene til Karina Smith, som drifter databasene NORINA, TextBase og Classic AVs¹³, ble også i 2016 dekket i sin helhet av tilskudd fra Nordisk Samfunn mot Smertevoldende Dyreforsøk. Arbeidet med å utvikle databasen NORINA ble startet på Norges veterinærhøgskole i 1991 men det ble overtatt av Norecopa i 2011. NORINA-databasen hadde dermed 25-års jubileum i august 2016.

Norecopa brukte et betydelig beløp i 2016 (ca. kr 450 000) på utvikling av helt nye nettsider. Dette er i tråd med Norecopas vedtatte overordnede mål om å spre kunnskap om 3R-alternativer. Beløpet er høyere enn budsjettert på grunn av tildelingene fra Scottish Accreditation Board og Laboratory Animals Ltd.

Norecopas nettsider

Norecopa har hatt egne nettsider, www.norecopa.no, siden februar 2008. I tillegg er suffiksene .info, .com, .eu, .net, .org og .cn registret på domenenavnet. Nettsidene oppdateres fortløpende av sekretæren. I tillegg har Norecopa siden januar 2011 drevet to nettstedet som opprinnelig ble utviklet ved Forsøksdyravdelingen på NVH:

- <http://oslovet.norecopa.no>
- <http://film.oslovet.norecopa.no>

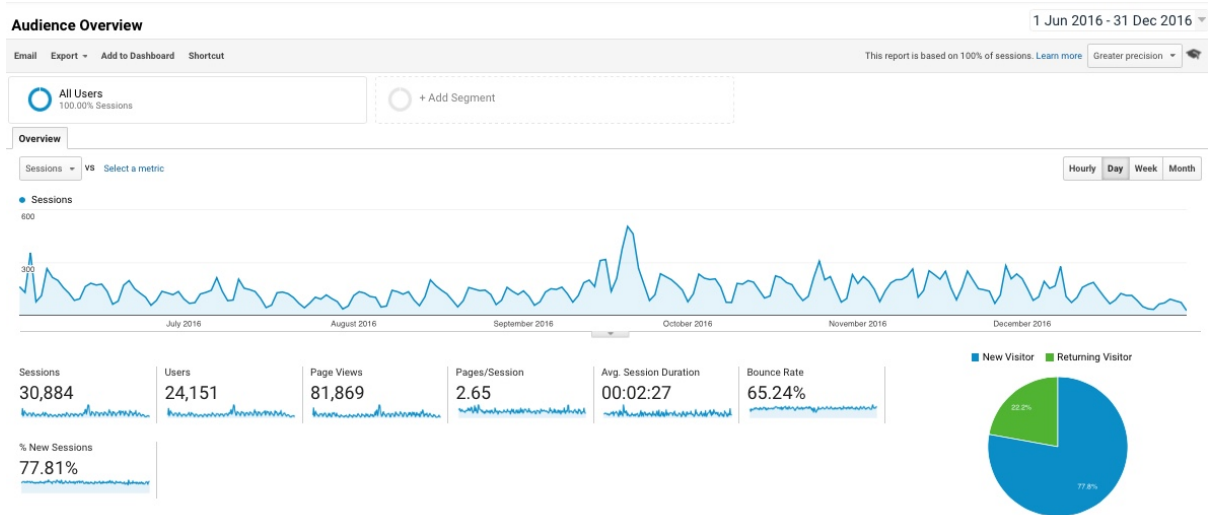
I 2016 fullførte Norecopa arbeidet som ble påbegynt høsten 2015 med å bygge helt nye nettsider, som samler alle de nevnte ressursene, samt en spesialbygd søkemotor. Disse ble lansert den 31. mai 2016.

Statistikk-verktøyet Google Analytics er tilknyttet nettsidene. Tallene for besøkende til nettsidene før lanseringen er mindre sikre. Basert på tallene fra perioden 1. juni til 31. desember, er årsstatistikken for Norecopas nettsider slik:

- 41 400 unike brukere
- 140 300 sidevisninger

---

¹³ <https://norecopa.no/databases-guidelines>

I tillegg til nettsidene driver Norecopa et lukket diskusjonsforum via epost for kontaktpersoner ved landets ca. 60 forsøksdyravdelinger. Antallet abonnenter ble utvidet i 2016 for å omfatte flere av personene med særskilt kontrollansvar med dyreforsøk.

Norecopa brukte firmaene NetLab og Bitfarm til utarbeidelse av de nye nettsidene. Norecopa har en drifts- og støtteavtale med Bitfarm. Firmaene Webhuset og Webconsult brukes til domeneregistrering og drift av diskusjonsforumet.

Sekretæren ble invitert til å presentere nettsidene til Novo Nordisk i Danmark den 29. november. Konsernet sponset utviklingen av nettsidene med kr 200 000 i 2015.

En anonym vurdering av Norecopas nettsider ble publisert i november-nummeret av magasinet Lab Animal Europe. Nettsidene fikk høyest mulig poeng på alle målte områder¹⁴.

Norecopa opprettet en Twitter-konto høsten 2016. Dette, og Facebook-kontoen som ble åpnet i 2013, brukes til å markedsføre Norecopas aktiviteter.

Politisk kontakt

Norecopas sekretær har drevet en del lobbyvirksomhet på Stortinget for å øke den politiske interessen for de 3R'ene og for å få flere ressurser til Norecopas arbeid.

¹⁴ <https://norecopa.no/media/7666/lae-november-2016.pdf>

På styremøtet den 9. februar ble det vedtatt å bruke noe av den ekstra bevilgningen til å øke sekretærens stillingsprosent fra 50% til 80%, mens resten ble brukt til å støtte prosjektene som er omtalt i denne årsberetningen.

Den 18. oktober hadde sekretæren et innlegg under Næringskomitéens åpne høring om statsbudsjettet for 2017. Den 11. desember ble komitéens innstilling nr. 8 S (2016-2017)¹⁵ godkjent av Stortinget. Innstillingen inneholdt følgende enstemmige vedtak:

Komiteen mener at innenfor rammen av regjeringens forslag til statsbudsjett må de økonomiske rammene for Norecopa holdes minst på samme nivå som i 2016.

Komiteen mener det er nødvendig at det sikres midler til en hel stilling til sekretariatet for Norecopa.

Samarbeid med Forskningsrådet og departementene

Norecopa fortsetter å ha jevnlig kontakt med Forskningsrådet. I tillegg er Norecopa en del av forskningsprosjektet ENRICH-Fish, finansiert av Forskningsrådet.

Den 5.-6. september deltok sekretæren på vegne av Forskningsrådet på et møte i Brussel arrangert av Wellcome Trust og National Centre for the 3Rs, Storbritannia, med tittelen *Funding research involving animals*. Hensikten med møtet var å samle europeiske forskningsråd og andre institusjoner som finansierer dyreforsøk. Etterpå ble det utarbeidet et sett med prinsipper for slik finansiering¹⁶. Norecopas sekretær ble sterkt involvert i dette arbeidet, bl.a. fordi Norecopas nettsider tilbyr en lang rekke retningslinjer for slikt arbeid. Sekretæren skrev en 6-siders rapport til Forskningsrådet etterpå, og rådet er en av organisasjonene som har sluttet seg til prinsippene.

Den 18. oktober deltok styremedlem Siri Knudsen og sekretæren på et arbeidsseminar arrangert av NENT (den nasjonale forskningsetiske komitéen for naturvitenskap og teknologi) i Oslo om etiske retningslinjer

---

¹⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-008s>

¹⁶ <https://wellcome.ac.uk/sites/default/files/joint-european-funding-principles-for-research-involving-animals-nov16.pdf>

for forskning med dyr¹⁷. NENT har utarbeidet en ny utgave av retningslinjene, og i den prosessen spilte Norecopa inn forslag til endringer¹⁸. Sekretæren holdt et innlegg med tittelen *Om behovet for utdypende etiske retningslinjer*. Sekretæren hadde et oppfølgingsmøte med Forskningsrådet og sekretæren for NENT i Oslo den 27. oktober.

I 2016 lyste Forskningsrådet ut midler til et program med navnet INFRASTRUKTUR med inntil 1 milliard kroner. Norecopa søkte om finansiering for å styrke sekretariatet, sikre det langsiktige arbeidet med sin database, og skape et elektronisk system (Wiki) for å dele informasjon om metoder for å raffinere dyreforsøk. Svar forventes i juni 2017. Det kom inn 92 søknader på tilsammen 5 milliarder.

Samarbeid med Landbruksdepartementet og Mattilsynet

Norecopa har fått flere henvendelser fra Landbruks og matdepartementet (LMD) i forbindelse med forbederelsene på dannelsen av en nasjonal komité for beskyttelse av forsøksdyr. En slik komité er påkrevet i EU i henhold til direktivet 2010/63/EU, som ble innlemmet i EØS-avtalen (og dermed gjeldende for Norge) den 1. august 2016.

Styremedlem Anton Krag og sekretæren Adrian Smith er oppnevnt av Mattilsynet som *ad hoc* fageksperter i forbindelse med behandling av søknader om dyreforsøk.

Samarbeid med US Department of Agriculture

Norecopas sekretær har i 2016 fortsatt å utvide databasen 3R Guide¹⁹, i samarbeid med informasjonsspesialist Tim Allen ved US Department of Agriculture (USDA) sitt Animal Welfare Information Centre (AWIC)²⁰. I 2015 fullførte Norecopa arbeidet med å bygge og konstruere en ny, avansert søkemotor for sine fire databaser²¹, i samarbeid med firmaet Bitfarm. USDA uttrykte i 2015 interesse for å benytte denne søkemotoren mot sine interne databaser. Norecopa og USDA skrev en kontrakt i 2015 om samarbeid på dette området. Søkemotoren vil brukes til å finne poster i databasene som USDAs ansatte har merket som 3R-relevante. I

---

¹⁷ <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/naturvitenskap-og-teknologi/Beskyttelse-av-dyr-i-forskning>

¹⁸ <https://www.etikkom.no/globalassets/documents/horingssvar-nent/norecopa-uttalelse-nent-retningslinjer.pdf>

¹⁹ <http://www.3RGuide.info>

²⁰ <http://awic.nal.usda.gov>

²¹ <http://search.norecopa.no>

november mottok Norecopa det triste budskapet om at Tim Allen var gått bort. Etter samråd med AWIC undersøkes det nå hvem i AWIC som kan overta dette samarbeidet.

Samarbeid med det danske 3R-senteret

Norecopas sekretær har hatt tett kontakt med det danske 3R-senteret²² siden 2013 da han ble valgt inn i styret. Styret fungerer også som styret for det danske Utvalg for Forsøgsdyr og Alternativer som det var pålagt å etablere i henhold til EUs forsøksdyrdirektiv. Han deltar i regi av egenperson, ikke som representant for Norecopa, men erfaringene fra dette arbeidet kommer også Norecopa til gode. I 2016 deltok han i 6 styremøter i København.

Arbeidsseminar om eksperimentelt design

Norecopa, i samarbeid med Universitetet i Bergen, var vertskap for et seminar med navnet *Training School in Experimental Design and Statistics*, arrangert av den britiske organisasjonen FRAME i tiden 1.-3. februar 2016 på Voss²³. Det var 49 deltagere fra 10 land. Norecopa fikk kr 90 000 fra Dyrebeskyttelsen Norges fond for alternativ forskning til støtte for arrangementet.

Deltagelse på faglige møter

1. Sekretæren har holdt foredrag om alternativer til dyreforsøk og Norecopas arbeid på kurs i forsøksdyrlære for forskere ved universitetene i Bergen (8. januar og 9. september) og Tromsø (7. mars).
2. Styremedlem Siri Knudsen er medlem av en plattform opprettet av EU-kommisjonen, ETPLAS²⁴. Plattformen diskuterer hvordan opplæringskravene i EUs forsøksdyrdirektiv skal praktiseres.
3. Sekretæren foreleste for MNT-forum (Forum for Matematikk, Naturvitenskap og Teknologi) i Kristiansand den 2. mars, med tittelen *Kan vi snart klare oss uten dyreforsøk?*
4. Sekretæren deltok på et arbeidsseminar arrangert av Cefas og NC3Rs i Weymouth, Storbritannia, med tittelen *Addressing the needs for refinement of laboratory fish*, 26.-28. april. Han holdt et innlegg med tittelen *3Rs Resources and Guidelines for Zebrafish*, og

---

²² <http://www.3rcenter.dk>

²³ <http://www.frame.org.uk/wp-content/uploads/2014/05/Training-School-February-2016-Report-WEB.pdf>

²⁴ <https://www.etplas.eu>

- etterpå laget en egen nettside med disse ressursene²⁵. Møtet ble også brukt til å promotere prosjektet ENRICH Fish (se eget avsnitt).
5. Norecopa ble presentert i form av en plakat²⁶ og flyveblad på Pan-American Conference of Alternative Methods i Baltimore²⁷, 12.-14. april av Norecopas samarbeidspartner Tim Allen fra Animal Welfare Information Center, Beltsville.
  6. Sekretæren deltok på et møte for de europeiske 3R-sentrene som ble arrangert i Ispra, Italia i tiden 31. mai-1. juni. Han holdt et innlegg om Norecopas nye nettsider.
  7. Sekretæren foreleste om *A Practical Approach to 3Rs Policy*²⁸ på et kurs med tittelen *Animal Models for Human Diseases: Best practices for in vivo research* i Brno den 6.-7. juni.
  8. Sekretæren deltok på FELASA-kongress i Brussel, 13.-16. juni. Han presenterte Norecopas nye nettsider i et foredrag med tittelen *Norecopa: Guidelines, databases and othe 3R-resources for animal research*. Det ble også hengt opp en plakat om Norecopas nettsider.
  9. Sekretæren deltok på et satelittmøte til FELASA-kongressen arrangert av RSPCA med tittelen *Focus on Severe Suffering* den 16.-17. juni, og holdt et foredrag med tittelen *How to search for information on refining 'severe' models and tests*²⁹.
  10. Sekretæren deltok på *ecopas* årsmøte på Panum Instituttet i København den 18 august.
  11. Sekretæren deltok på kongressen EUSAAT 2016 i Linz den 24.-27. august og holdt et foredrag med tittelen *Norecopa: providing global 3R resources for animal research*³⁰. Det ble også hengt opp en plakat om Norecopas nettsider.
  12. Sekretæren deltok på en konferanse i Brussel den 6.-7. desember arrangert av EU-kommisjonen i respons til et borgerinitiativ som fremmet forslag om å trekke tilbake forsøksdyrdirektivet. Han deltok i en paneldebatt om deling av 3R-ressurser, og det ble hengt opp en plakat om Norecopas nye nettsider.
  13. Den 8. desember deltok sekretæren på et møte i EU-Parlamentet arrangert av den nederlandske nasjonal komitéen for beskyttelse av forsøksdyr, med tittelen *Phasing out animal*

---

²⁵ <https://norecopa.no/fish/zebrafish>

²⁶ <https://norecopa.no/media/7346/development-of-3rs-information-sources-at-awic.pdf>

²⁷ <http://caat.jhsph.edu/programs/workshops/PanAmerican>

²⁸ <https://norecopa.no/Brno>

²⁹ <https://norecopa.no/RSPCA2016>

³⁰ <https://norecopa.no/Linz2016>

experiments: applying openness, scientific justification and transparent reporting. Nederland har satt seg som mål å fase ut visse typer dyreforsøk innen 2025. Etter møtet arrangerte komitéen et lukket møte for en arbeidsgruppe som har fått i oppdrag å revidere et dokument produsert av komitéen om hvordan man samler kunnskap fra tidligere dyreforsøk når nye planlegges. Sekretæren ble invitert til å sitte i arbeidsgruppen, og har brukt en del tid etter møte til å redigere dokumentet.

Prosjekt om miljøberikelse hos fisk i laboratorieforsøk: ENRICH Fish

Med et tilskudd på kr 100 000 fra Norecopa skrev Nofima Tromsø en søknad til Forskningsrådet i 2014 om et prosjekt for å utvikle bedre miljøberikelse for fisk i laboratorieforsøk. Prosjektet heter "*Using optimised environmental enrichment to improve the rearing conditions and welfare of Atlantic salmon in relation to the 3Rs*", eller ENRICH Fish. Prosjektet var et av de tre som fikk tilsagn fra Forskningsrådets tildeling av 3R-midler det året.

Norecopa er med på prosjektet og har ansvaret for en av arbeidspakkene, som gjelder seminarvirksomhet og spredning av resultatene.

Norecopa arrangerte et styringsgruppemøte og deretter et åpent seminar om prosjektet på Oslo Plaza den 5.-6. april.

Prosjektet startet i mars 2015 og avsluttes 28. mars 2017.

Alternativer til *in vivo* forsøk i vaksineutvikling og -testing

I 2013 og 2014 støttet Norecopa prosjekter med tilsammen kr 140 000 for å utvikle *in vitro* alternativer til "batch potency" tester for fiskevaksiner. Det store antallet dyr som brukes til vaksineutvikling og -testing var gjenstand for en paneldebatt under fagseminaret som Norecopa arrangerte i forbindelse med årsmøtet i 2015. Norecopa fulgte opp dette ved å invitere eksperter på området til et lukket arbeidsseminar på Adamstua den 3. mars 2016. Bl.a. var representantene for alle vaksineleverandørene i Norge var tilstede. Deltagerne utarbeidet et internt konsensusdokument om dagens situasjon, og diskuterte veien frem for ytterligere å redusere antallet levende dyr som brukes i smertevoldende dyreforsøk.

Nettverk om en omsorgskultur

Etter FELASA-kongressen i Brussel i juni, ble det opprettet et nettverk av personer som er opptatt av konseptet "Culture of Care". Norecopas sekretær har spilt en aktiv rolle i nettverket, og har utarbeidet egne nettsider for nettverket³¹.

Scand-LAS symposium 2018

Styremedlem Siri Knudsen leder organisasjonskomitéen for Scand-LAS symposiet som skal arrangeres i Norge i 2018. Sekretæren deltar også i komitéen. I 2016 ble arbeidet igangsatt med å finne lokaler for symposiet.

Norecopas nyhetsbrev

Siden 2008 har sekretæren sendt ut elektroniske nyhetsbrev til samtlige medlemmer i Norecopa og andre interessenter. Det er sendt ut 7 slike brev i 2016³². Antallet abonnenter i 2016 har som i 2015 ligget på ca. 1200 personer. Sekretæren mottar imidlertid mange positive tilbakemeldinger om nyhetsbrevene og betrakter dem som en viktig del av Norecopas opplysningsarbeid. Det er minst 40 abonnenter fra ikke-norsktalende land, som trolig bruker Google Translate til å lese brevene. Samtlige nyhetsbrev er arkivert på Norecopas nettsider, slik at innholdet er søkbart, noe som øker deres verdi.

Norecopa på Facebook

Norecopa har hatt en Facebook-profil³³ siden mai 2013. Antallet som "liker" profilen passerte 500 i januar 2016 og ved slutten av året var tallet 570. Facebook-aktiviteten er ikke en av Norecopas prioriterte oppgaver.

Publikasjoner

Norecopas sekretær har publisert én vitenskapelig artikkel i 2016, som Åpen Aksess:

Smith AJ & Hawkins P (2016): Good Science, Good Sense and Good Sensibilities: the Three Ss of Carol Newton. *Animals*, 6(11): 70. doi: 10.3390/ani6110070³⁴

---

³¹ <https://norecopa.no/alternatives/culture-of-care>

³² <http://norecopa.no/nyhetsbrev>

³³ <https://www.facebook.com/Norecopa>

³⁴ <http://www.mdpi.com/2076-2615/6/11/70/htm>

Artikkelen er et forsøk på å børste støvet av et konsept som ble lansert på 70-tallet, men som har kommet i skyggen av de tre R'ene av Russell & Burch.

Sekretæren har også levert stoff om Norecopas aktiviteter til *ecopas* spalte i tidsskriftet *Alternatives zu Tierexperimenten* (ALTEX, bind 33, nummer 3).

Kronikker og leserbrev

Norecopa har ikke hatt kapasitet til å skrive kronikker eller leserbrev i 2016.

Resultatindikatorer for 2016

Ifølge handlingsplan har Norecopa følgende resultatindikatorer:

1. Antallet medlemmer (individer og institusjoner)
2. Antallet henvendelser til sekretariatet
3. Antallet besøkende på nettsidene
4. Antallet abonnenter til nyhetsbrevet
5. Antallet deltagere på årsmøter og andre arrangementer i Norecopas regi
6. Antallet kronikker
7. Antallet vitenskapelige artikler
8. Antallet uttalelser og andre høringsdokumenter
9. Regnskapet

Alle disse aktivitetene er beskrevet i mer detalj i egne avsnitt ovenfor. Resultatene kan oppsummeres slik:

	2016	2015
1. Antallet medlemmer		
institusjoner:	47	46
privatpersoner:	26	26
2. Antallet henvendelser (epost):	ca. 3 500	årlig
3. Antallet besøkende på nettsidene:		
norecopa.no:	41 400*	3 332
oslovet.norecopa.no:	(inngår i tallet	ukjent
	ovenfor)	
4. Abonnenter på nyhetsbrevet:	ca. 1 160	ca. 1 200
5. Deltagere på		

fagseminaret:	ca. 50	ca. 50
årsmøtet (stemmeberettiget):	4	7
6. Antallet kronikker:	0	1
7. Antallet vitenskapelige artikler:	1	1
8. Antallet uttalelser og høringsdokumenter:	0	0
9. Regnskapet:	-222 994	232 136

*Norecopas nye nettsider ble lansert 31. mai 2016. Statistikken for perioden 1. januar - 31. mai er noe usikker. Tallet er derfor basert på antallet besøkende i perioden 1. juni - 31. desember, multiplisert opp til å tilsvare hele året.

Oslo, 21. mars 2017

Bente Bergersen   Siri Knudsen   Børge N. Fredriksen
(styreleder)   (styremedlem)   (styremedlem)

Anton Krag
(styremedlem)

Adrian Smith
(sekretær)